

ВІДГУК

офіційного опонента, професора кафедри акушерства та гінекології № 1 Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України, доктора медичних наук, професора Хміля Стефана Володимировича на дисертаційну роботу Гайдаржі Христини Дмитрівни «Стандартизація хірургічного лапароскопічного лікування глибокого ендометріозу у жінок репродуктивного віку», представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду ДФ 41.600.051 Одеського національного медичного університету, що створена наказом Вченої ради ОНМедУ МОЗ України № 355-о від 26.06.2025 року для розгляду дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

Актуальність теми

Хірургічне лікування глибокого ендометріозу є невід'ємною частиною загального лікування захворювання. В залежності від локалізації вогнищ ендометріозу рекомендації професійних медичних товариств відносно відповідного хірургічного підходу різняться або відсутні. Оскільки складно зіставити мету лікування (звичайно це полегшення больового синдрому) з бажанням зберегти функціональність та фертильність, кожне рішення має прийматись тільки після того, як будуть зважені всі переваги і недоліки в кожному конкретному випадку. З приводу ГЕ немає рекомендацій щодо хірургічного лікування, робоча група ESHRE 2022 говорить наступне, що через неоднорідність груп пацієнток, хірургічних підходів, уподобань та методів, GDG вирішила не робити ніяких висновків чи рекомендацій щодо методів, які застосовуються для лікування болю, пов'язаного з ГЕ. На сьогоднішній день не було ні одного багатоцентрового дослідження на міжнародному рівні, котре б вивчало кращий первинний хірургічний підхід, використовуваний в різних ситуаціях. Не дивлячись на те, що хірургічний підхід має визначатися в кожному конкретному випадку, важливо, аби стандарти були визначені в майбутньому, оскільки це дозволить порівнювати якість результатів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами НДР

Дисертаційна робота є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри акушерства та гінекології Одеського національного медичного університету МОЗ України «Розробка та впровадження алгоритмів діагностики, лікування та профілактики актуальних захворювань репродуктивної системи жінок» (№ державної реєстрації 0112U8308 від 30.11.2017р). Дисертант є співвиконавцем НДР.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна

Проведені автором дослідження базуються на достатньому клінічному матеріалі – 210 жінок із глибоким ендометріозом, асоційованим з глибоким ендометріозом, прооперованих за новою запропонованою стандартизованою методикою, та 99 жінок групи порівняння, у яких було застосовано традиційний лапароскопічний метод. Об'єкт дослідження – глибокий ендометріоз. Предмет дослідження – глибокий ендометріоз, його субтипи, частота та варіанти поєднання, оперативні процедури при глибокому ендометріозі, інтраопераційні, ранні та віддалені післяопераційні показники, післяопераційні ускладнення. При проведенні дослідження використовувались сучасні методи методи обстеження: клініко-анамнестичні, лабораторні (СА-125), інструментальні (УЗД ОМТ, МРТ ОМТ, Цистоскопія, Колоноскопія), статистичні методи.

Викладені в дисертації результати здобуті на фактичному матеріалі. У роботі на сучасному рівні проведена статистична обробка матеріалів, зроблені обґрунтовані висновки та практичні рекомендації. Матеріали дисертації демонструють компетентність та професійну підготовку дисертанта, його вміння аналізувати клінічний матеріал та здатність робити висновки. Таким чином, слід вважати, що основні наукові положення роботи Х. Д. Гайдаржі є вірогідними.

Новизна наукових розробок здобувача полягає в тому, що на підставі вивчення субтипів глибокого ендометріозу, розроблена методика стандартизації хірургічного лапароскопічного лікування глибокого ендометріозу у жінок репродуктивного віку, шляхом створення покрокової інструкції оперативного втручання. Вивчені найближчі та віддалені результати запропонованої

стандартизованої методики хірургічного лапароскопічного лікування глибокого ендометріозу у жінок репродуктивного віку, та проведено їх порівняльний аналіз із традиційним лікуванням.

Запропонована стандартизація хірургічного лікування глибокого ендометріозу дозволяє достовірно покращити показники такого лікування, а саме: скоротити час оперативного втручання, зменшити об'єм інтраопераційної крововтрати, скоротити тривалість перебування в стаціонарі та зменшити кількість післяопераційних ускладнень.

Теоретичне та практичне значення роботи

Робота автора являє собою нове рішення актуального практичного завдання сучасної гінекології – покращання найближчих та віддалених показників хірургічного лікування глибокого ендометріозу шляхом розроблення стандартизованого хірургічного підходу до лікування таких хворих.

Результати наукових досліджень за матеріалами дисертації використовуються в навчальному процесі на кафедрі акушерства та гінекології Одеського національного медичного університету при підготовці здобувачів вищої освіти, лікарів-інтернів і лікарів-курсантів.

Структура дисертації

Виконана Гайдаржі Христиною дисертація викладена на 170 сторінках друкованого тексту і побудована традиційним чином, складається з анотацій, вступу, огляду літератури, опису матеріалу та методів дослідження, 2х розділів опису проведених досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел, додатків. Робота ілюстрована таблицями, рисунками та фотографіями.

У вступі стисло доведена доцільність та актуальність дослідження, сутність наукового завдання, чітко сформульовані об'єкт та предмет, мета та завдання дослідження, наукова новизна та практичне значення роботи, висвітлено особистий внесок дисертанта, апробацію матеріалів дисертації, обсяг і структура дисертації.

В огляді літератури на підставі детального аналізу джерел вітчизняних і зарубіжних інформаційних ресурсів представлено сучасний стан наукового

завдання, виділені найбільш актуальні питання, які вимагають науково-практичної розробки. Проаналізовані літературні джерела свідчать про поширеність та актуальність проблеми в усьому світі. Чітке висвітлення матеріалів розділу свідчить про значну кропітку роботу, глибокі знання щодо досліджуваного наукового завдання.

Другий розділ включає дизайн дослідження, описує матеріали та методи, використані в дослідженні. Необхідно визначити, що для досягнення мети і задач, були використані прості, інформативні та сучасні методи дослідження. Кількість спостережень, їх характер, а головне методичні підкріплення цільових установок дослідження з прийняттям до уваги клінічних даних роботи, дають можливість вважати отримані результати, висновки і положення достовірними.

В третьому розділі представлена розроблена та запропонована стандартизована методика хірургічного лапароскопічного лікування глибокого ендометріозу, асоційованого із больовим синдромом, у жінок репродуктивного віку, яка складається із 7 послідовних кроків, з урахуванням субтипів глибокого ендометріозу, частоти та варіантів їх поєднання.

У четвертому розділі викладені результати клініко-анамнестичної характеристики досліджуваних груп пацієнток, яка проводилась перед операцією, за всіма показниками групи були однорідними. Перед операцією також проводилась оцінка важкості ендометріозу за класифікацією #Enzian 2021 (u). Далі інтраопераційно проводилось стадіювання глибокого ендометріозу також за класифікацією #Enzian 2021 (s), групи були порівняльними за ступенем важкості ендометріозу.

У п'ятому розділі приведені результати оцінки ефективності хірургічного лікування глибокого ендометріозу, асоційованого із больовим синдромом, при застосуванні розробленої стандартизованої методики та традиційного лапароскопічного метода. У дослідженні отримано покращання найближчих результатів хірургічного лікування глибокого ендометріозу при використанні стандартизованої методики, та значне покращання віддалених результатів незалежно від методики.

У шостому розділі, присвяченому аналізу отриманих результатів дослідження, дисертантом проведено підсумок отриманих результатів дослідження, узагальнення головних розробок і співставлення їх з сучасними даними літератури. Цей розділ вдало доповнює характеристику теоретичного рівня дисертації, а також демонструє високий рівень професійної зрілості та наукової кваліфікації автора.

Висновки аргументовані, логічно випливають з матеріалів розділів і містять наукову, теоретичну і практичну новизну. Практичні рекомендації сформульовані чітко, важливі та корисні для лікарів акушер-гінекологів.

Список використаної літератури достатній і викладений у відповідності із вимогами ДАК МОН України щодо оформлення дисертаційної роботи, містить адекватну кількість вітчизняних та зарубіжних джерел бібліографічних посилань відповідних років видання.

Апробація результатів дисертації, повнота викладу основних положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Отримані результати дисертаційного дослідження повністю висвітлені в опублікованих дисертантом наукових роботах. За матеріалами дисертації опубліковано 4 наукові роботи, з яких 3 статті у фахових виданнях, рекомендованих ДАК МОН України, 1 стаття – у виданні, яке індексується у Scopus.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. У публікаціях знайшли відображення всі основні положення дисертаційної роботи.

В публікаціях, що видані у співавторстві, матеріали та основні ідеї належать дисертанту.

Основні положення дисертації були достатньо представлені та обговорені на наступних наукових форумах. «Глибокий інфільтративний ендометріз: огляд сучасних рекомендацій» Запорожан В.М., Гладчук І.З., Рожковська Н.М., Гайдаржі Х.Д., Пленум Асоціації акушер-гінекологів України та науково-практична конференція з міжнародною участю «Акушерство, гінекологія, репродуктологія: нові реалії» м.Київ, Україна, 27-28 жовтня 2022 р. «Випадки глибокого ендометріозу кишківника та сечового міхура» Гладчук І.З.,

Рожковська Н.М., Гайдаржі Х.Д., Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Безпечна хірургія і пологи: інновації та контраверсії» м. Івано-Франківськ, Україна, 24-25 листопада 2022 р. «Менеджмент глибокого ендометріозу: багато даних без чітких рекомендацій», Гайдаржі Х. Д., Гладчук І.З., Науково-практична конференція із міжнародною участю «Актуальні питання сучасного акушерства та гінекології», м. Тернопіль, 6-7 квітня 2023 р. «Роль медикаментозної терапії у менеджменті пацієнток із ендометріозом» професор Гладчук І.З., Гайдаржі Х.Д., «Читання ім. професора Олександра Зелінського. Перинатальна і репродуктивна медицина в фокусі «4П» концепції системи охорони здоров'я», м. Одеса, Україна, 28-29 квітня 2023 р. «Deep endometriosis. Update 2022.» професор Гладчук І.З., Гайдаржі Х.Д., Всеукраїнський семінар «Акушерсько-гінекологічна допомога у фокусі сучасних клінічних протоколів та настанов», м.Одеса, Україна, 31 березня 2023 р. «Ендометріоз: що нового?», Гайдаржі Х.Д., Гладчук І.З., Науково-практична конференція «Ендометріоз: мультидисциплінарні аспекти у веденні хворих», м. Одеса, 13 березня 2024 р. «Ендометріоз. Сучасний менеджмент» професор Гладчук І.З., Гайдаржі Х.Д., Науково-практична конференція з міжнародною участю «Актуальні питання збереження соматичного та репродуктивного здоров'я жінок», м. Ужгород, 3-4 жовтня 2024 р. «Ендометріоз-вимоги сьогодення» Гайдаржі Х.Д., «Здоров'я матері та дитини від А до Я: таргетні та міждисциплінарні питання», м. Одеса, 29-30 листопада 2024 р.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності

Результати перевірки та аналізу матеріалів дисертації не виявили ознак академічного плагіату, самоплагіату, фальсифікації чи фабрикації. При комп'ютерному тестуванні електронної форми дисертації та наявних за її темою публікацій не виявлено академічного плагіату в наданих матеріалах дисертації. За даними комісії щодо запобігання академічного плагіату від 10.06.2025 року, протокол №6, оригінальність тексту дисертаційної роботи склала 94,78 % за даними перевірки системою «StrikePlagiarism».

Недоліки дисертації щодо їх змісту та оформлення

Структура та зміст дисертації відповідає вимогам МОН України. Дисертація написана вишуканою науковою мовою, легко читається, не дивлячись на велику кількість таблиць. Принципових зауважень до дисертації немає, але можна відзначити, що в тексті дисертації є окремі невдалі словосполучення та стилістичні помилки, які, звісно, не впливають на загальне позитивне сприйняття роботи.

У порядку дискусії вважаю за необхідне поставити наступні питання:

1. Чим Ви пояснюєте саме таку послідовність кроків у запропонованому алгоритму оперативного втручання?

2. Чи оцінювали Ви у своєму дослідженні репродуктивні показники після оперативного лікування пацієнток із глибоким ендометріозом?

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації у практичній діяльності

Отримані результати можуть бути використані в широкій клінічній практиці лікарями акушер-гінекологами.

Наукові та теоретичні положення дисертації доцільно використовувати в навчальному процесі у закладах медичної освіти.

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Гайдаржі Христини Дмитрівни «Стандартизація хірургічного лапароскопічного лікування глибокого ендометріозу у жінок репродуктивного віку», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», присвячена рішення актуального завдання медицини – покращання результатів хірургічного лікування пацієнток із глибоким ендометріозом, є завершеним висококваліфікованим науковим дослідженням, яке має суттєве науково-теоретичне і практичне значення. Загальна оцінка дисертації позитивна.

Вважаю, що робота Гайдаржі Христини Дмитрівни «Стандартизація хірургічного лапароскопічного лікування глибокого ендометріозу у жінок репродуктивного віку», за актуальністю наукового завдання, яке вирішувалось

обсягом досліджень, науковою новизною, теоретичною та практичною значимістю повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6- 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р., та наказу МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а її автор Гайдаржі Христина Дмитрівна має необхідний рівень наукової кваліфікації і заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 – «Медицина».

Офіційний опонент

професор кафедри акушерства та гінекології № 1
Тернопільського національного медичного університету
ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України,
доктор медичних наук, професор

Стефан ХМІЛЬ

